

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Tomáše Langáška a soudkyně Mgr. Veroniky Baroňové v právní věci žalobce: **S. B.**, zastoupený JUDr. Matějem Šedivým, advokátem sídlem Václavské náměstí 21, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 10. 2018, č. j. OAM-1084/ZA-ZA11-ZA05-2016, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 11. 2019, č. j. 31 Az 33/2018 - 85,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. 11. 2019, č. j. 31 Az 33/2018 - 85, **se zrušuje.**
- II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 3. 10. 2018, č. j. OAM-1084/ZA-ZA11-ZA05-2016, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** nahradit žalobci náklady soudního řízení ve výši 12.342 Kč ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobce JUDr. Matěje Šedivého, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a řízení před krajským soudem

[1] Rozhodnutím ze dne 3. 10. 2018 neudělil žalovaný žalobci, občanu Ázerbájdžánu, mezinárodní ochranu podle § 12 až § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[2] Proti rozhodnutí žalovaného brojil žalobce u Krajského soudu v Hradci Králové, který žalobu neshledal důvodnou a zamítl ji. Ztotožnil se se závěrem žalovaného, že žalobce ve vlasti nevyvíjel činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12

písm. a) zákona o azylu, za kterou by byl azylově relevantním způsobem pronásledován. Žalobce byl sice členem Mládežnické unie, která z příspěvků od dobrovolných dárců poskytovala finanční podporu rodinám politických vězňů a měla finančně podporovat i organizaci Hnutí muslimské jednoty, tato organizace však pracovala v utajení před státními orgány a ani sám žalobce netvrdil, že by byl pronásledován v souvislosti s touto činností. Žalobce popisoval incidenty při svém zadržení policií v roce 2008 a 2009 v souvislosti se svou účastí na protivládních demonstracích. Závažné zákroky policie se však udály právě v roce 2008, takže pokud se žalobce rozhodl opustit vlast v roce 2015 v souvislosti s parlamentními volbami, učinil tak v době, kdy již jeho potíže nedosáhly takové intenzity, aby je bylo možné podřadit pod pojem pronásledování ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Dále krajský soud přisvědčil názoru žalovaného, že tvrzení žalobce o jeho účasti na volbách nelze považovat za věrohodné, neboť žalobce svoji vlast opustil s několikadenním předstihem před tím, než se parlamentní volby uskutečnily.

[3] Soud ve shodě s žalovaným neshledal, že by žalobce mohl mít důvodné obavy z pronásledování z některého z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu nebo že by mu takové pronásledování hrozilo v případě návratu do vlasti. Žalobce spojoval své obavy z návratu zejména se zásahem bezpečnostních složek Ázerbájdžánu vůči Hnutí muslimské jednoty v listopadu 2015, které následně pokračovalo tzv. nardaranským soudním procesem. Krajský soud se přiklonil k názoru žalovaného, který na základě rozboru zpráv Rádia Svobodná Evropa, zprávy Fóra 18 a zprávy Amnesty International dovodil, že zásah bezpečnostních složek Ázerbájdžánu byl mířen na organizaci Hnutí muslimské jednoty, konkrétně proti setkání čelních představitelů organizace v Nardaranu. Žalobce nebyl členem tohoto hnutí a bezpečnostní složky proti jeho straně (Mládežnické unii) nevystupovaly.

[4] Krajský soud přisvědčil rovněž názoru žalovaného, že výpověď žalobce ohledně jeho ohrožení z důvodu jeho spojení s organizací Hnutí muslimské jednoty nelze považovat za věrohodnou. Při prvním pohovoru žalobce uváděl, že byl přímo zakládajícím členem této organizace v roce 2007, ze zpráv opatřených žalovaným však vyplynulo, že tato strana byla založena v roce 2015. Při druhém pohovoru žalobce uvedl, že se jednalo pouze o Mládežnickou unii, která organizaci Hnutí muslimské jednoty poskytovala od roku 2008 finanční podporu. Z naznačeného jsou patrné rozpory ve výpovědích žalobce, které způsobují jejich nevěrohodnost. Krajský soud shledal rovněž rozpor mezi žalobcovou výpovědí a výpovědí jeho manželky, která uvedla, že její manžel byl při zadržení v roce 2015 bit obušky, žalobce naopak sdělil, že se v průběhu jeho zadržení nic nestalo.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[5] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (stěžovatel) kasační stížnost.

[6] Krajský soud pochybil, pokud se nezabýval námitkami uvedenými v doplnění žaloby ze dne 22. 1. 2019. Ačkoliv toto doplnění bylo učiněno po lhůtě pro podání žaloby, původní žaloba pouze vymezovala předmět řízení, komentovala situaci stěžovatele, ale nespécifikovala žalobní důvody. Ty byly koncipovány pouze jako odkazy na zákonná ustanovení. Krajský soud přitom žalobu považoval za perfektní a nestanovil stěžovateli lhůtu k jejímu doplnění. Ačkoliv soud považoval podání ze dne 22. 1. 2019 za opožděné, částečně se s ním „nad rámec svých povinností“ vypořádal, což je dle stěžovatele dalším projevem nezákonnosti.

[7] Rozsudek se nevypořádává ani s doplněním žaloby, která svým rozsahem nepřekračuje žalobní argumentaci. Krajský soud se nevyjádřil k námitkám, že výpověď stěžovatelovy manželky, z níž žalovaný také vycházel, není podkladem pro vydání rozhodnutí a že žalovaný provedl

pokračování

překlad pouze části cizojazyčných dokumentů, které stěžovatel v řízení předložil, a ke zbytku bez bližšího zdůvodnění nepřihlížel.

[8] Stěžovatel v zemi původu čelil pronásledování, zejména v letech 2008-2011. Vlast opustil až v roce 2015, ovšem právě v tomto roce byl naposledy zadržen policií. Žalovaný vytýká stěžovateli bagatelní nedostatky ve výpovědích. Celkový počet šesti zadržení poukazuje na soustavnost postupů policejního orgánu domovského státu. Žalovaný stěžovatelem popsané události nijak nevyvrátil ani nezpochybnil, přitom zamítl stěžovatelovu žádost pro jeho nevěrohodnost, což stěžovatel odmítá. Politické aktivity vykonával po mnoho let, a je tak nemístné označovat je za účelové.

[9] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že považuje jak svoje rozhodnutí, tak rozsudek krajského soudu za správný. U stěžovatele nebyly dány důvody pro udělení azylu či doplňkové ochrany. Nesrovnalosti ve výpovědích stěžovatele jsou takového podstatného rázu, že jeho výpovědi působí nevěrohodně. Žalovaný ve shodě s krajským soudem považuje doplnění žaloby ze dne 22. 1. 2019 za opožděné.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti nejprve hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení. Kasační stížnost je přípustná. Jedná se o věc mezinárodní ochrany, soud tak musel posoudit také přijatelnost kasační stížnosti dle § 104a zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.). Kasační stížnost je přijatelná.

[11] Důvodnost kasační stížnosti soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[12] Kasační stížnost je důvodná.

III.A. Procesní námitky

[13] Krajský soud se měl dle stěžovatele zabývat námitkami, které uplatnil v doplnění své žaloby a v následné replice k vyjádření žalovaného, neboť původní žaloba neobsahovala projednatelné žalobní body, a krajský soud stěžovatele přesto nevyzval k jejímu doplnění.

[14] Otázkou formulace žalobních bodů se několikrát zabýval rozšířený senát Nejvyššího správního soudu. Shrnutí jeho závěrů lze nalézt v usnesení ze dne 20. 3. 2018, č. j. 10 Azs 65/2017 - 73. Vyplývá z nich, že žalobce je povinen uvést v žalobě konkrétní skutková tvrzení a právní argumentaci, přičemž výrazem „konkrétní“ je ve vztahu k žalobci a k projednávané věci myšleno individualizované tvrzení. Skutková tvrzení nemohou být toliko typovou charakteristikou určitých „obvyklých“ nezákonností, nýbrž musí se jednat o zcela jasně individualizovaný, a tedy od jiných konkrétních skutkových dějů či okolností jednoznačně odlišitelný popis. Žalobce však není povinen v žalobě svá konkrétní a dostatečně individualizovaná skutková tvrzení podřazovat pod přesná ustanovení právních předpisů. V citovaném usnesení rozšířený senát výslovně zopakoval svůj dřívější závěr, že „žalobní bod i v azylových věcech nemůže ustát jen na obecných odkazech na určitá ustanovení zákona bez souvislosti s individualizovaným skutkovým tvrzením.“ Dle § 71 odst. 2 s. ř. s. lze žalobu rozšířit o další žalobní body jen ve lhůtě pro podání žaloby.

[15] Stěžovatel nerozporuje, že jeho pozdější podání ve věci byla učiněna až po uplynutí lhůty pro podání žaloby dle § 32 odst. 1 zákona o azylu.

[16] Nejvyšší správní soud po prostudování stěžovatelových podání učiněných v řízení před krajským soudem neshledal, že by krajský soud při hodnocení projednatelnosti původní žaloby a případné opožděnosti dalších žalobních námitek pochybil. Původní žaloba obsahovala, ač stručně, vylíčení důvodů, pro které stěžovatel považuje rozhodnutí žalovaného za nesprávné. Stěžovatel namítl, že žalovaný chybně odůvodnil absenci rizika pronásledování do budoucna. Nesrovnalosti ve stěžovatelových výpovědích ani časový odstup mezi jednotlivými incidenty neznamenaají, že mu v zemi původu nehrozí pronásledování. K nejzávažnějšímu incidentu došlo v roce 2008, což ovšem nelze vyhodnotit tak, že mu v současné době pronásledování nehrozí. Nehledě na další obsah žaloby, toto jsou konkrétní skutková tvrzení, dostatečná pro to, aby se krajský soud mohl žalobou věcně zabývat. Proto soud nepochybil tím, že žalobce nevyzval k odstranění nedostatků žaloby.

[17] Krajský soud se na základě takto vymezených žalobních bodů soustředil na přezkum důvodů pro neudělení mezinárodní ochrany. Správně považoval veškerou další argumentaci uplatněnou nad rámec výše shrnutých žalobních bodů za opožděnou. Skutečnost, že se přesto k některým tvrzením vyjádřil a neshledal je důvodnými, nezakládá nezákonnost jeho rozsudku.

[18] Také námitky týkající se podkladů pro vydání rozhodnutí byly námitkami opožděnými, krajský soud proto nebyl povinen ani oprávněn se s nimi věcně vypořádat. Na tomto závěru nic nemění ani obecné odkazy na ustanovení správního řádu, neboť jak je výše uvedeno, ty nelze považovat za řádně uplatněné žalobní body, které by bylo možno po uplynutí lhůty pro podání žaloby rozvíjet. Nadto Nejvyšší správní soud podotýká, že žalovaný se na straně 7 rozhodnutí řádně vyjádřil ke stěžovatelem předloženým dokumentům a uvedl, z jakého důvodu nepovažoval za nutné pořizovat oficiální překlad všech předložených listin. Součástí správního spisu je i protokol o pohovoru provedeném se stěžovatelovou manželkou.

[19] Tyto kasační námitky tak Nejvyšší správní soud neshledal důvodnými.

III.B. Věcné námitky

Právní a judikaturní východiska

[20] Stěžovatel dále odmítl závěr žalovaného a krajského soudu o nevěrohodnosti jeho výpovědí a názor, že nebyl pronásledován. Žalovaný nezpochybnil ani nevyvrátil stěžovatelem popsane události.

[21] Podle § 12 zákona o azylu se cizinci udělí azyl, je-li a) pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování (mimo jiné) pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má.

[22] Ve smyslu rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. května 2009, č. j. 5 Azs 36/2008 - 119, musí žadatel o azyl podle § 12 písm. b) zákona o azylu *kumulativně* splnit následující kritéria: (1) musí se nacházet mimo zemi svého původu (tato podmínka není explicitně v zákoně o azylu stanovena, neboť se presumuje z povahy věci); (2) musí mít odůvodněný strach; (3) jemu hrozící újma musí dosahovat intenzity pronásledování; (4) ochrana v zemi původu selhala; (5) musí být pronásledován z azylově relevantních důvodů; a (6) nesmí se na něj vztahovat vylučující klauzule (viz § 15 zákona o azylu).

[23] Ustanovení § 12 písm. a) zákona o azylu (ve vazbě na čl. 43 Listiny základních práv a svobod, resp. z důvodu existence tohoto ustanovení na ústavní úrovni) speciálně cílí na jediný důvod pronásledování, jenž se do určité míry překrývá (ovšem neshoduje) s jedním z důvodů pronásledování podle písmene b) téhož ustanovení (zastávání určitých politických názorů). Rozdílem je pak vazba na zkušenost již uskutečněného (prožitého) pronásledování,

pokračování

o niž se objektivně opírá též odůvodněný strach z dalšího pronásledování v případě návratu ve smyslu podmínky (2) (viz rozsudek ze dne 31. 7. 2014, č. j. 5 Azs 20/2014 – 44).

[24] Z uvedeného vyplývá, že zkušenost s pronásledováním je podmínkou pro udělení azylu dle § 12 písm. a) zákona o azylu. Naproti tomu § 12 písm. b) zákona o azylu tuto podmínku nestanoví a pracuje pouze s odůvodněným strachem z pronásledování v případě návratu do země původu. Institut politického azylu je koncipován jako ochrana před budoucím pronásledováním, proto důraz na již prožité pronásledování v případě azylu dle § 12 písm. a) zákona o azylu neznámá, že není třeba posuzovat, zda žadateli o mezinárodní ochranu pronásledování nadále (do budoucna) hrozí. Ovšem je-li podmínka již existující zkušenosti s pronásledováním v zemi původu dána, nebude již v běžných případech nutné věnovat této otázce takovou pozornost, neboť takovou skutečnost bude možno v případě absence okolností vylučujících možnost budoucího pronásledování presumovat (srov. Husseiní F., Bartoň M., Kokeš M., Kopa M. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 1341).

[25] Taktéž směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (kvalifikační směrnice), kterou je třeba vztahovat na posuzování mezinárodní ochrany dle § 12 písm. b) zákona o azylu, v čl. 4 odst. 4 stanoví, že skutečnost, že žadatel již byl pronásledován, je závažným ukazatelem odůvodněnosti obav žadatele z pronásledování, neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat.

[26] V případě zkoumání odůvodněnosti strachu z pronásledování je třeba aplikovat tzv. test přiměřené pravděpodobnosti: „*Přiměřená pravděpodobnost nežádoucího důsledku návratu do země původu (...) je dána tehdy, bývá-li tento důsledek v případech obdobných případu žadatele nikoli ojedinělý. Neznámá to, že pravděpodobnost, že nežádoucí důsledek nastane, musí být nutně vyšší než pravděpodobnost, že nenastane (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti“ představuje nižší důkazní standard než v civilních věcech) [tím méně to znamená, že v případě návratu do země původu musí být nastání nežádoucího důsledku prakticky jisté (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti“ představuje a fortiori i nižší důkazní standard než standard „nade vši pochybnost“ v trestních věcech)], nýbrž to, že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek hrozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným.*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 - 82).

[27] Důkazní standard přiměřené pravděpodobnosti se aplikuje nejen v rámci celkové úvahy o pravděpodobnosti pronásledování, ale nutně i na posouzení věrohodnosti jednotlivých dílčích tvrzení žadatele o azyl, která jsou posléze podkladem této celkové úvahy. To znamená, že pokud je přiměřeně pravděpodobné, že daná událost proběhla tak, jak tvrdí žadatel o azyl, žalovaný musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Žalovaný může zcela vyloučit z celkového posouzení pouze ta fakta, u nichž je postaveno téměř najisto, že se nestaly (tj. neexistuje ani přiměřená pravděpodobnost, že k nim došlo). Ostatní tvrzení musí být součástí celkového posouzení rizika pronásledování, kde jim bude přisouzena váha podle míry pravděpodobnosti, s jakou lze soudit, že odpovídají skutečnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 1. 2018, č. j. 10 Azs 254/2017 – 40).

[28] Žalovaný tedy nemůže ze svého posuzování vyloučit tvrzené skutečnosti např. pouze proto, že nelze vyloučit jiný průběh událostí než ten předestřený žadatelem či že existuje alternativní vysvětlení pro určité skutečnosti, které je stejně pravděpodobné. Pokud je byt' jen přiměřeně pravděpodobné, že tvrzení žadatele je pravdivé či že se určitá skutečnost udála tak, jak uvádí žadatel, žalovaný nesmí toto tvrzení prohlásit za nevěrohodné

a vyloučit je z dalšího posuzování; naopak, musí toto tvrzení vzít v potaz při celkovém posouzení odůvodněnosti žádosti a přiřadit mu příčnou váhu.

[29] Jiná situace je, pokud je žadatel nevěrohodný ve *všech* relevantních aspektech své žádosti; v tomto případě (a pouze v tomto případě) může žalovaný bez dalšího posoudit žadatele jako nevěrohodného a nemusí detailně posuzovat jeho jednotlivá dílčí tvrzení (viz výše citovaný rozsudek č. j. 5 Azs 66/2008 – 70, nebo rozsudky ze dne 4. 1. 2018, č. j. 10 Azs 254/2017 – 40, a ze dne 17. 4. 2019, č. j. 6 Azs 331/2018 – 34).

[30] Specifikem řízení ve věci mezinárodní ochrany je pravidlo „v případě pochybností ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu“ (*benefit of doubt*). Jsou-li dány skutečnosti, na základě nichž lze předpokládat, že k porušení základních lidských práv a svobod žadatele o azyl došlo, nebo mohlo by s ohledem na postavení žadatele ve společnosti, s přihlédnutím k jeho přesvědčení, názorům, chování atd., dojít, a správní orgán nemá dostatek důkazů o tom, že tomu tak nebylo či nemohlo by v budoucnu být, pak tyto skutečnosti musí správní orgán v situaci důkazní nouze zohlednit, a to ve prospěch žadatele o azyl (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 – 89).

Aplikace východisek na skutkový stav

[31] V projednávané věci žalovaný nepovažoval stěžovatele a jeho azylový příběh za celkově nevěrohodný ve smyslu výše uvedených závěrů. Problematickými shledal tři okruhy jeho tvrzení. Zaprvé, stěžovatel tvrdil a z potvrzení o jeho členství ve straně KXCP vyplývalo, že se za tuto stranu zúčastnil parlamentních voleb jako pozorovatel ve volební místnosti, ačkoliv bylo postaveno na jisto, že zemi opustil před konáním voleb v listopadu 2015. Na otázku správního orgánu v průběhu prvního pohovoru k tomu uvedl, že volby byly dříve, a že se jich skutečně účastnil. Při druhém pohovoru konstatoval, že voleb v listopadu 2015 se nezúčastnil, neboť již byl v Německu, ale byl na volbách několikrát v minulosti. Když byl v Německu, potřeboval potvrzení, že je členem strany, neví, zda tam byla řeč o tom, že by se účastnil voleb nebo ne.

[32] Stěžovatel k dotazům správního orgánu dále dostatečně nevysvětlil, jakých organizací byl členem a vztah mezi těmito organizacemi. Při prvním pohovoru uvedl, že v roce 2007 spoluzakládal Hnutí muslimské jednoty (HMJ), při druhém pohovoru však uvedl na pravou míru, že spoluzakládal Mládežnickou unii, která se následně sloučila s HMJ. Ze zpráv o zemi původu, které si žalovaný k rozhodnutí opatřil, však vyplynulo, že Hnutí muslimské jednoty bylo založeno až na počátku roku 2015. Nejasnosti panovaly i ohledně dalších organizací, které měl stěžovatel prostřednictvím Mládežnické unie podporovat, Caferi Heyeti a Ceferi Gencler Yardim Birliđi. Stěžovatel se při pohovoru snažil vyjasnit, že došlo pravděpodobně k nedorozumění a omylu při překladu, strana Ceferi Gencler Yardim Birliđi neexistovala. Ceferi je Caferi Heyleti a Gencler Yardim Birliđi je zmiňovaná Mládežnická unie. Stěžovatel se pokusil vyjasnit, že základní byla Mládežnická unie, která sháněla finanční prostředky od dárců pro rodiny, jejichž mužští příslušníci byli za své politické aktivity zatčeni, a dále finančně podporovala opoziční strany, které měly nejvíce hlasů.

[33] Dále žalovaný poukazoval na skutečnost, že stěžovatel nebyl schopen detailně popsat okolnosti svého posledního zadržení v roce 2015, které předcházelo jeho odjezdu ze země původu, ačkoliv incidenty z předchozích let popisoval konkrétně. Svě zadržení stěžovatel popisoval odlišně od manželky, která uvedla, že byl po zadržení bit obušky, stěžovatel však uvedl, že po jeho zadržení se nic nestalo a následně byl propuštěn.

[34] Ačkoliv v těchto částech stěžovatelovy výpovědi je možné shledat nekonzistentnost jeho tvrzení, a tedy jistou nevěrohodnost ohledně těchto sporných okolností, na jejich základě

pokračování

nelze stěžovatelův azylový příběh shledat nevěrohodný jako celek. Žalovaný tak musel posoudit (a učinil tak) ostatní relevantní okolnosti, které stěžovatel v průběhu řízení o žádosti o mezinárodní ochranu uvedl.

[35] Stěžovatel zejména konkrétně popsal, že v roce 2008 byl zadržen dne 1. 5. na Den policie, kdy se účastnil akce opoziční strany. Po tomto zadržení byl policií pálen rozžhaveným železem na levé noze. Byl držen asi 3-4 dny bez jídla a pití sám v místnosti, poté byl převezen do cely předběžného zadržení, kde byl asi dalších 10 dní. V roce 2009 se po mítinku vrátil domů, v noci k nim vpadla policie, dělali velký hluk, aby vystrašili i sousedy, vystrašili manželku, která byla tehdy těhotná. Odvlekli stěžovatele asi na 10 dní a pak ho propustili. Dále uvedl, že celkem byl zadržen asi šestkrát, pokaždé zhruba na dva týdny. V Ázerbájdžánu policie nepřijde v uniformách, v případě zadržení nemá nikdo z rodiny týden nebo dva ponětí, co se zadrženým je, stěžovatel není jediný, komu se to dělo, takové jednání je na denním pořádku. Ke svým tvrzením přiložil stěžovatel obrazovou fotodokumentaci, například fotografie z mítinku z května 2008, při kterém byl zadržen policií, fotografii svého zranění způsobeného policií, či svou fotografii s vůdcem Hnutí muslimské jednoty Talehem Bagirzadem.

[36] Ve vztahu k udělení mezinárodní ochrany dle § 12 písm. a) zákona o azylu žalovaný nezpochybnil, že stěžovatelovy potíže v letech 2008-2011 dosahovaly intenzity pronásledování, konstatoval ovšem, že stěžovatel nebyl pronásledován v době opuštění země v roce 2015. V případě zadržení v roce 2015 nebyl stěžovatel vystaven špatnému zacházení, navíc věrohodnost tohoto zadržení byla zpochybněna.

[37] Obavy z návratu do vlasti spojoval stěžovatel zejména se zásahem bezpečnostních složek Ázerbájdžánu v listopadu 2015, při kterém byli zadrženi členové Hnutí muslimské jednoty a ostatní zakládající členové Mládežnické unie, který následně pokračoval tzv. nardaranským soudním procesem. Žalovaný ze zpráv, které si o těchto událostech opatřil, dovodil, že zásah byl namířen proti organizaci Hnutí muslimské jednoty, konkrétně proti jejím čelním představitelům s deklarovaným odůvodněním – protistátní činnosti této organizace, které předsedá šíitský teolog Taleh Bagirzade. Žalovaný konstatoval, že stěžovatel nebyl členem Hnutí muslimské jednoty a pokud byli uvedeným zásahem zasaženi i členové Mládežnické unie (jak uvedl stěžovatel s odkazem na konkrétní jména), nebyli zadrženi v souvislosti s činností v Mládežnické unii, ale kvůli tomu, že se listopadové schůze účastnili. Stěžovatelem jmenované osoby jsou ve zprávách uváděny pouze v souvislosti s Hnutím muslimské jednoty, o existenci jiné organizace žádné zprávy nehovoří. Stěžovatel nebyl ve vlasti nábožensky exponovanou osobou a je tak nepravděpodobné, že by byl státními orgány v případě návratu do vlasti dále stíhán. Spojení stěžovatele s Hnutím muslimské jednoty shledal žalovaný nevěrohodným z důvodu výše uváděných rozporů ve výpovědích.

[38] Žalovaný na základě stěžovatelem předloženého obrazového materiálu nerozporoval, že stěžovatel měl před rokem 2011 závažné problémy, ani skutečnost, že měl známé v ázerbájdžánských opozičních organizacích a do jisté míry v nich i působil. Stran důvodů vycestování v roce 2015 a ohledně tvrzeného ohrožení v případě návratu však jeho výpověď shledal nevěrohodnou. Žalovaný stěžovateli neuvěřil, že v jeho domě proběhly policejní razie a pátrání po něm. S ohledem na skutečnost, že nebyl natolik politicky exponovaný, od roku 2011 neměl závažné potíže a neměl problémy při opuštění vlasti, nepovažoval žalovaný riziko v případě jeho návratu do vlasti za reálné.

[39] Z výpovědi stěžovatele vyplývá a žalovaný nečinil sporným, že stěžovatel byl politicky aktivní, a to bez ohledu na otázku, jakých organizací byl členem. Politické přesvědčení a aktivitu není nutno spojovat pouze s aktivním členstvím v politické straně. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, uvedl, že: „...není možné od každého řadového občana, byť uvědomělého a politicky aktivního, očekávat, že jeho činnost bude zásadním způsobem

ovlivňovat opoziční struktury. Členství v politické straně je jednou nikoli jedinou možností, jak mohou být jednotlivci účastní veřejného života a dávat najevo své politické názory. Ze samotné skutečnosti, že dotyčný nebyl členem ale pouze sympatizantem opoziční politické strany, nelze dovozovat, že neprojevil dostatečně svůj politický názor. To platí tím spíše, pokud se jedná o zemi, kde poubá účast na demonstracích organizovaných opozičními stranami obvykle způsobuje perzekuci ze strany orgánů státní moci.“ V projednávané věci se tak bez pochyb jedná o uplatňování politických práv a svobod a zastávání určitých politických názorů ve smyslu § 12 písm. a) i b) zákona o azylu. Příмым důsledkem stěžovatelovy politické aktivity bylo jeho opakované zadržení v letech 2008 – 2011, což žalovaný také nezpochybnil.

[40] Žalovaný uzavřel, že minulé pronásledování nezakládá pronásledování stěžovatele dle § 12 písm. a) zákona o azylu v době, kdy opouštěl zemi původu. Žalovaný však opomněl, že i udělení azylu dle § 12 písm. a) zákona o azylu je nutno hodnotit směrem do budoucna, tedy zda stěžovateli hrozí pronásledování v případě návratu do vlasti. Nejedná se tak pouze o posouzení, zda byl žadatel pronásledován v době odchodu ze země původu, jak to provedl žalovaný. Nadto je třeba upozornit, že skutečnost, že k pronásledování stěžovatele již v minulosti došlo, je důležitým důkazem pro odůvodněnost stěžovatelových obav, neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování se již nebude opakovat.

[41] Zprávy o zemi původu, které si žalovaný k rozhodování o stěžovatelově žádosti obstaral (konkrétně Informace organizace Freedom house z ledna 2018), označují Ázerbájdžán jako nesvobodný stát - v sedmistupňové škále, kde sedm znamená nejméně svobodný, hodnotí Ázerbájdžán v oblasti politických svobod stupněm 7 a v oblasti občanských svobod stupněm 6. Režim rozsáhle zasahuje proti občanským svobodám, což ponechává jen malý prostor pro nezávislý projev či aktivismus. Státní zákony ukládají přísná omezení svobody shromažďování a v souladu s dodatky z roku 2016 je právo na svobodné shromáždění podmíněno neporušováním „veřejného pořádku a morálky“. Neschválená shromáždění mohou vyvolat tvrdou reakci policie a pokuty pro účastníky. Informace OAMP ze dne 3. 7. 2018 pak s odkazem na zprávu MZV USA ze dne 20. 4. 2018 uvádí, že přestože Ústava i trestní zákoník zakazují praktiky mučení a jiného krutého, ponižujícího a nelidského zacházení, ve zprávách se objevovaly věrohodné informace o využití těchto praktik bezpečnostními složkami a neexistenci efektivních nezávislých nástrojů k vyšetřování a ke stíhání pachatelů.

[42] Stěžovatelem předestřený azylový příběh tedy odpovídá zprávám o zemi původu, které potvrzují, že v Ázerbájdžánu je omezována svoboda shromažďování i sdružování a proti osobám účastnícím se nepovolených mítinků může být násilně zakročeno.

[43] Za této situace nelze dle Nejvyššího správního soudu učinit závěr o tom, že stěžovateli v případě návratu do země původu nic nehrozí, tak jak to učinil žalovaný ve vztahu k udělení mezinárodní ochrany dle § 12 písm. b) zákona o azylu.

[44] Žalovaný nevysvětlil, z jakého důvodu má za to, že neexistuje přiměřená pravděpodobnost opakování pronásledování stěžovatele, pokud se v zemi původu bude opětovně účastnit mítinků či politických shromáždění. Z aktuálních zpráv o zemi původu není patrná změna situace od doby, kdy byl stěžovatel policií zadržován. Naopak událost z konce roku 2015 v Nardaranu svědčí o tvrdém postupu bezpečnostních složek proti nepovoleným shromážděním a politické opozici. Žalovaný se v průběhu řízení nezabýval otázkou, z jakého důvodu stěžovatel neměl s policií mezi lety 2011 – 2015, kdy opustil svou vlast, problémy. Stěžovatel vypověděl, že jeho spolupracovníci byli po setkání s členy opoziční strany Hnutí muslimské jednoty v závěru roku 2015 v Nardaranu zatýkáni. Ze zpráv o tomto incidentu vyplývá, že při incidentu došlo ke střelbě ze strany bezpečnostních složek a několika úmrtím, následně soudní procesy se zadrženými osobami nesplňovaly standardy spravedlivého procesu. Je možné (přiměřeně pravděpodobné), že pokud by se stěžovatel se svými spolupracovníky účastnil setkání v Nardaranu, stíhal by ho stejný osud, a to nikoliv z důvodu členství ve straně Hnutí muslimské jednoty (jejímž členem stěžovatel není), ale z důvodu pouhé přítomnosti

pokračování

na daném místě v daném čase. Ani stěžovatelovu činnost v Mládežnické unii žalovaný nerozporoval, pochybnosti panovaly pouze o propojení této organizace s opozičními stranami a dalšími organizacemi.

[45] Žalovaný tak nedostatečně odůvodnil, z jakého důvodu má za to, že u stěžovatele není dán odůvodněný strach z pronásledování v případě návratu do země původu. Krajský soud pak nesprávnou aplikací ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu shrnuté v úvodu části III.B. tohoto rozsudku aproboval nesprávné, resp. nedostatečné úvahy žalovaného, čímž pochybil tak, že to mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[46] Žalovaný tedy v dalším řízení na základě výše uvedených východisek (pokud uzná za vhodné po doplnění skutkového stavu) znovu posoudí otázku přiměřené pravděpodobnosti budoucího pronásledování stěžovatele jak ve vztahu k udělení mezinárodní ochrany dle § 12 písm. a), tak § 12 písm. b) zákona o azylu, a to zejména s ohledem na skutečnost, že stěžovatel již byl pronásledován, žalovaný nezpochybil jeho politické aktivity jako takové (účast na demonstracích, aktivitu v Mládežnické unii) a na situaci v zemi původu.

IV. Závěr a náklady řízení

[47] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, proto rozsudek krajského soudu zrušil. Současně podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 3 s. ř. s., zrušil i rozhodnutí žalovaného, protože již v řízení před krajským soudem byly dány důvody pro takový postup. V souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. pak Nejvyšší správní soud vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení, v něm bude žalovaný vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

[48] Tímto rozsudkem je řízení před správními soudy skončeno, Nejvyšší správní soud proto rozhodl rovněž o celkových nákladech soudního řízení (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s., má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Procesně úspěšným byl v dané věci stěžovatel, neboť výsledkem řízení před správními soudy bylo zrušení správního rozhodnutí, které napadl žalobou.

[49] Pokud jde o jejich výši v průběhu řízení o nyní posuzované kasační stížnosti, ta je představována náklady spojenými se zastoupením za 1 úkon právní služby v částce 3.100 Kč (podání kasační stížnosti) a paušální náhradou hotových výdajů ve výši 300 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Částku 3.400 Kč soud zvýšil o 714 Kč připadající na daň z přidané hodnoty, kterou je advokát jako plátce povinen odvést. Celková výše náhrady nákladů za řízení o kasační stížnosti činí 4.114 Kč.

[50] Náhrada nákladů za řízení před krajským soudem zahrnuje náklady spojené se zastoupením za dva úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení, účast u ústního jednání), tedy odměnu ve výši 3.100 Kč za každý z těchto úkonů a paušální náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč za každý z těchto úkonů [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a) a g) a § 13 odst. 4 advokátního tarifu]. Částku 6.800 Kč soud zvýšil o 1.428 Kč připadající na daň z přidané hodnoty, kterou je advokát jako plátce povinen odvést. Celková výše náhrady nákladů za řízení před krajským soudem činí 8.228 Kč. Vyjádření žalobce učiněné prostřednictvím zástupce ze dne 16. 10. 2019 nepovažoval Nejvyšší správní soud za účelně vynaložený náklad, neboť toto vyjádření obsahuje pouze informace již sdělené, nebo tvrzení sice nová, ale pro absenci jejich návaznosti na včas uplatněné žalobní body opožděná, a krajský soud k němu proto nemohl přihlížet.

[51] Žalovaný je tedy povinen nahradit stěžovateli náklady soudního řízení ve výši celkem 12.342 Kč, a to ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám stěžovatelova advokáta JUDr. Matěje Šedivého.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. února 2021

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu